

Hogyan tovább Jósvafői Tájház?

Előzmények

A Jósvafői Helytörténeti Füzetek legutóbbi, Szablyár Péter életútját bemutató 40. számában megmásíthatatlan változásként rögzítettük, hogy alapítójának halála miatt házigazda és fenntartó nélkül maradt a Jósvafői Tájház. Később az is kiderült, hogy az örökösök Budapestről nem vállalták a falumúzeum működtetését, ezért az eladás mellett döntöttek. Ezekből a tényekből, valamint a 2014-es őszi helyi önkormányzati választások eredményéből az is következett, hogy a tájház önkormányzati tulajdonba vétele és a tervezett házcseré is lekerült a napirendről (BERECZ 2015).

(A 2014-2016 közötti átmeneti időszakban, az örökösökkel történt megállapodás alapján a falumúzeum – helyi felszíni tûrak és a tájházra kidolgozott néprajzi és oktatási programok keretében történő – bemutatását és működtetését a Jósvafő ófalui részében működő Gömör-Tornai Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Bt. munkatársai végezték.)

A fentiek ismeretében a Jósvafőért Asztaltársaság tagjai (SZMORAD–VÁCZI 2015) a néprajzi gyűjtemény egyben, ill. helyben tartásának érdekében a Jósvald Erdi Iskolai Bázishelyet és Református Oktatási Centrumot működtető Abaúji Református Ifjúságért Alapítványt (továbbiakban ARI Alapítvány) bízták meg a falumúzeum megvásárlásával. A pénzügyi források megszerzéséhez szükséges pályázati tevékenység előkészítését és lebonyolítását Berecz Béla kuratóriumi tag vállalta.

(Mivel a Jósvafőért Alapítvány létrehozója, a Jósvafőért Baráti Kör, mint társadalmi egyesület 2014-ben jogutód nélkül megszűnt, továbbá a Jósvafőért Alapítvány kuratóriumi tagjai (Borzsák Péter, Hangó István, Buzetzký Gyözö és Hlavács László) a megújulás érdekében 2015-ben egységesen lemondtak kuratóriumi tagságukról, Bak Albert kuratóriumi tisztsége pedig 2014-ben bekövetkezett halálával megszűnt, ezért az alapítvány további sorsát a Miskolci Törvényszéken kellett rendezni. Így ebben az időszakban a Jósvafőért Alapítvány nem tudott pályázni a Jósvafői Tájház megvásárlására.)

Pályázat

A fentiek alapján az ARI Alapítvány a vételhez szükséges pénzügyi forrás előteremtése érdekében Balog Zoltán miniszternek írt levelek és tőle kapott válaszok után – Dr. Bereczki Ibolyának, a Szentendrei Szabadtéri Múzeum főigazgató-helyettesének közbenjárásával – a Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága (továbbiakban NKA) miniszteri keretére nyújtott be pályázatot a tájház megvásárlására.

Ezt követően az Emberi Erőforrások Minisztériuma 2016. március 8-án keltezett levelében értesítette az ARI Alapítványt, miszerint egyedi támogatás keretében hozott miniszteri döntéssel tíz millió Ft összegű támogatást ítél meg a Jósvafői Tájház ingatlanának és gyűjteményének megvásárlására és megőrzésére.

Az örömteli döntés után a tulajdonosokkal együttműködve a pályázat részleteinek pontosítására, majd az NKA és az ARI Alapítvány közötti támogatási szerződés megkötésére került sor. Megegyezés alapján az ingatlan vételára kilenc millió Ft, míg a 2.500 db-ból álló gyűjtemény értéke egy millió Ft lett. (Ebben a munkában a pályázat lebonyolítójának Dr. Szmorad Ferenc volt segítségére.)

A fentiek szerint Szablyár Péter örökösei és az ARI Alapítvány képviselője 2016. augusztus 3-án kötötték meg az ingatlanra és gyűjteményre vonatkozó adás-vételi szerződést. Végül a szakmai és pénzügyi pályázati elszámolás következett, melyet az NKA Igazgatósága 2016. október 28-án fogadott el. Az ebben foglaltak szerint az Abaúji Református Ifjúságért Alapítvány a megítélt tíz millió Ft pályázati támogatás felhasználásával – a támogatási szerződésben foglaltak és az adás-vételi szerződés alapján – az örökösöktől megvásárolta az alapító Szablyár Péter halála után gazda és fenntartó nélkül maradt Jósvafői Tájházat és annak 2.500 db-ból álló gyűjteményét.

A megvásárolt ingatlan főbb adatai

Cím: 3758 Jósvafő, Dózsa György út 3.

Minősítés: belterület, kivett művelési ág (lakóház, udvar, gazdasági épület)

Helyrajzi szám: Jósvafő, 216 hrsz.

Terület: 1608 m²

Régi tulajdonos: Szinló Kft. (Budapest, Váralja u. 15.)

Új tulajdonos: Abaúji Református Ifjúságért Alapítvány (székhelye: 3860 Encs, Tácsics Mihály utca 6., jósvafői telephelyei: Ady Endre út 4., Dózsa György út 3.)

A megvásárolt ingatlan épületállományának bemutatása

1. Lakóház (bruttó alapterület: 20,4 m x 6,82 m = 139,13 m²)

Tisztaszoba (21,2 m²) + konyha (pitar) (12,7 m²) + hátsó szoba (hátsó ház) (17,0 m²) + kamra (jelenleg kiállítótér) (26,0 m²) + tornác (20,0 m²).

Az épület 1890-ben épült, felújítása (falak, födém, tetőszerkezet, temperáló fűtés, elektromos hálózat) az 1990-es évek második felében történt. Műszaki állapot a kielégítő. A helyiségek a 20. század közepi helyzethez igazodóan, korhűen vannak berendezve, az egykori kamra kiállítóterében jelenleg barlangtörténeti kiállítás látható.

JÓSVAFŐI HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK 41.

2. Kocsiszín, csűr (bruttó alapterület: $15,30 \text{ m} \times 6,87 \text{ m} = 105,11 \text{ m}^2$)
Külső rész ($35,40 \text{ m}^2$) + belső (színpad mögötti) rész ($43,40 \text{ m}^2$).

Az épület korhűen felújításra került, benne gazdálkodástörténeti kiállítási anyag látható. Emellett egy kisebb kamaraszínpad is van az épületben. Műszaki állapota kielégítő.

*A Jósmafői Tájház
(Fotó: Istenes Judit)*

3. Istálló (bruttó alapterület: $6,66 \text{ m} \times 7,30 \text{ m} = 48,60 \text{ m}^2$)
Egyetlen helyisége ($40,80 \text{ m}^2$) jelenleg kiállítóter (ipartörténeti és iskolatörténeti kiállítás). Az épület korhűen felújításra került, az elektromos hálózat kiépített. Padlasterében raktár foglal helyet. Műszaki állapota kielégítő.

4. Nyári-konyha (bruttó alapterület: $3,10 \text{ m} \times 3,53 \text{ m} = 10,90 \text{ m}^2$)
Egyetlen helyisége jelenleg jegypénztár és ajándékbolt ($7,90 \text{ m}^2$).
Falazata, tetőszerkezete felújításra került, műszaki állapota kielégítő.

5. Pinceház (bruttó alapterület: $4,90 \text{ m} \times 8,55 \text{ m} = 41,65 \text{ m}^2$)
Előtér ($13,10 \text{ m}^2$) + borospince ($9,80 \text{ m}^2$) + utólag kialakított emeleti iroda ($20,00 \text{ m}^2$).

A pinceház a lakóházzal egy időben épülhetett, a tetőtéri rész beépítésével egyidőben szinte teljes felújítást kapott. A pincerész részben korhűen berendezett, részben raktárként funkcionál, a tetőtéri rész iroda. Az épület közműellátása (víz, gáz, elektromos áram) megoldott, a lakóház temperáló fűtését innen biztosítják. Az épület jó műszaki állapotú!

6. Ólak, egyéb gazdasági létesítmények

A Tájház udvarán a leírtak mellett még néhány kisebb ól (disznóól, tyúkól) és gazdasági létesítmény (méhes, kendertörő és cséplőgép védőtető) található. Ezek hagyományos szerkezetű, fából készült, cseréptetős építmények, kielégítő műszaki állapotban.

A megvásárolt gyűjtemény bemutatása

A Jószaafő Tájház gyűjteménye alapvetően helyben gyűjtött történeti anyagot tartalmaz. A tárgyanyag magába foglalja a gömör-tornai vidékre jellemző lakóházak (tiszaszoba, pitar, hátsó ház, kamra) berendezési tárgyait, ill. a 20. század második feléig fennmaradt paraszti életmód tárgyi emlékeit (textiliák, konyhai eszközök, üvegedények, szerszámok, kenderfeldolgozás eszközei, földművelési munkák eszközei, stb.). A gyűjtemény ezen felül a helyi ipartörténet jellegzetes tárgyi emlékeit is tartalmazza, így szikvízgyártó mőhelyből, kovácmőhelyből, cipész-mőhelyből, bognármőhelyből származó tárgyi anyagot is magában foglal, s a gyűjteménynek (egy pinceházon belül) a szőlőfeldolgozás, borkészítés eszközei is részei. Számontevő a tájház öntöttvas kályha gyűjteménye, továbbá tűzoltófecskendő, cséplőgép, járom, kendertörő, méhes is található a múzeum anyagában. A települési iskola bezárását követően fennmaradt tárgyi emlékek iskolatörténeti kiállítás keretében láthatók. Összességében a Jószaafő Tájház tárgyi emlékanaga az Aggteleki-karszt térségének kiemelkedő néprajzi, gazdálkodástörténeti és ipartörténeti gyűjteménye. A Tájház gyűjteményének tételes, leltári kimutatás szerinti jegyzéke (leltári szám, tárgy neve és leírása, tárgy helye a múzeumban) 2.500 tételből áll.

Összegzés

A fentiek alapján elmondható, hogy a Jószaafő Tájház és gyűjteményének a Nemzeti Kulturális Alap pályázati támogatásából történő megvásárlásával a falumúzeum és az ott elhelyezett helytörténeti gyűjtemény sorsának megnyugtató rendezése megtörtént, így az alapító által megkezdett út méltó folytatásának lehetősége is megteremtődött.

Jószaafő életében a helyi szellemi és tárgyi kultúra bemutatása miatt stratégiai szerepet betöltő falumúzeum további működtetését (a kor igényeinek megfelelő színvonalú fenntartását, fejlesztését és bemutatását) az Abaúji Református Ifjúságért

JÓSVAFŐI HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK 41.

Alapítvány úgy vállalja, hogy részben saját erőből, részben egyéb anyagi és humán erőforrások bevonásával gondoskodik a gyűjtemény fenntartásáról és a nagyközönség számára történő bemutatásáról. A jövőbeni működés részleteit a Jósvafőért Asztaltársaság és az ARI Alapítvány kuratóriuma napjainkban is folyamatosan egyezteti. Tervek szerint 2017 tavaszáig kell olyan megoldást találni, melyben mindenféle szempontból megbízhatóan és biztonságosan működtethető a kiállítóhely. Azonban addig sem kell Tájház nélkül maradniuk az érdeklődőknek, mert a Gömör-Tornai Bt. által működtetett jósvafői felszíni túrák keretében továbbra is látogatható és megtekinthető a Falumúzeum (részletek: www.josvafo-ofalu.hu).

Berecz Béla

Irodalom:

- BERECZ B. (2015): Szablyár Péter a múzeumalapító. – Jósvafői Helytörténeti Füzetek **40**: 50-57.
SZMORAD F. – VÁCZI B. (2015): A közösségteremtő ember. – Jósvafői Helytörténeti Füzetek **40**: 58-62.

*A tájház udvara
(Fotó: Szablyár Péter)*